

УДК 342.7

ФУНКЦІОНАЛЬНА СТРУКТУРА МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

Собків Я.М., здобувач

Національний університет біоресурсів і природокористування України

У статті автор здійснив аналіз механізму захисту інформаційних прав і свобод людини і громадянина в Україні. Дослідив функції основних органів, які входять до цього механізму. Зазначив про те, що захист прав і свобод людини і громадянина визначено як одна із основних функцій не для всіх органів (Конституційний Суд України, наприклад). Акцентовано увагу на тому, що механізм захисту інформаційних прав і свобод людини і громадянина в Україні є досить складним і являє собою систему державних органів, які, реалізуючи свої повноваження, сприяють цьому захисту. Наголошено на тому, що до системи центральних органів державної влади в Україні належать: орган законодавчої влади; глава держави; органи виконавчої влади; органи судової влади; органи місцевого самоврядування і контрольнонаглядові органи. Усі ці органи у своїй сукупності і створюють надійні підвалини для існування і функціонування механізму захисту інформаційних та інших прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Ключові слова: інформаційні права і свободи, механізм захисту прав людини, президент, Верховна Рада, Кабінет Міністрів, суд, Конституційний Суд, прокуратура, адвокатура, місцеве самоврядування.

В статье автор осуществил анализ механизма защиты информационных прав и свобод человека и гражданина в Украине. Исследовал функции основных органов, которые входят в этот механизм. Указал на то, что защита прав и свобод человека и гражданина определена как одна из основных функций не для всех органов (Конституционный Суд Украины, например). Акцентировано внимание на том, что механизм защиты информационных прав и свобод человека и гражданина в Украине является достаточно сложным и представляет собой систему государственных органов, которые, реализуя свои полномочия, способствуют этой защите. Отмечено, что в систему центральных органов государственной власти в Украине относятся: орган законодательной власти; глава государства; органы исполнительной власти; органы судебной власти; органы местного самоуправления и контрольнонадзорные органы. Все эти органы в своей совокупности и создают надежный фундамент для существования и функционирования механизма защиты информационных и других прав и свобод человека и гражданина в Украине.

Ключевые слова: информационные права и свободы, механизм защиты прав человека, президент, Верховная Рада, Кабинет Министров, суд, Конституционный Суд, прокуратура, адвокатура, местное самоуправление.

Sobko Ya.M. FUNCTIONAL MECHANISM STRUCTURE INFORMATION PROTECTION OF RIGHTS AND FREEDOMS AND CIVIL RIGHTS IN UKRAINE

It was resumed that the mechanism of the protection information rights and freedoms of a person and a citizen in Ukraine is very complicated and is the system of the state bodies, which, realizing their functions promote the protection. It was noted, that functional structure of the mechanism is reflected in the functions of the central bodies of the state power, realization of which creates reliable guarantees of implementation of information rights. It was identified, that the system of the central bodies of the state power in Ukraine consists of: legislative body, the head of the state, executive bodies, judicial bodies, bodies of the local self-government controlling and supervising bodies. It was marked, that all these bodies in their unity creates reliable backgrounds for existence and functioning of the mechanism of the protection of information rights and freedoms of a person and a citizen in Ukraine. Despite the fact that human rights are not the main powers of an authority (the Constitutional Court, for example), but this function is deriving indirectly from its activities. It was also noted, that nowadays law-making process is very active because of the current events (Euromaidan 2013, events at the territories of the Autonomous Republic of Crimea and East of Ukraine).

Key words: information rights and freedoms, human rights protection mechanism, President, Verkhovna Rada, Cabinet of Ministers, Court, Constitutional Court, prosecutor's office, advocacy, local self-government.

В Україні існує досить велика кількість інституцій як державного, так і приватного сектора. Кожна із даних установ наділена певним колом повноважень та виконує низку функцій. Щодо захисту інформаційних прав і свобод людини, а саме діяльність органів державної влади у цій сфері, то зауважимо, що, перш за все, дане питання ще не знайшло свого комплексного дослідження в існуючих наукових розвідках. Наприклад, про діяльність органів місцевого самоврядування існує лише декілька досліджень. Щодо інших органів, які входять до механізму захисту інформаційних прав, то розвідок взагалі немає. Це і визначає актуальність обраної тематики.

Питання захисту прав людини досліджували такі сучасні українські вчені: А. Коло-

дій [1], В. Копейчиков [2], П. Рабінович [3], О. Скакун [4], Ю. Тодика [5] та ін., а вивченням безпосередньо інформаційних прав людини та громадянина на сучасній науковій ниві займаються, перш за все, науковці школи В.А. Ліпкана [6-13], окремо зазначимо про В.С. Цимбалюка [14]. Проте наявність подібних досліджень не вичерпала тематику подальших наукових розробок.

Метою статті є науково-теоретичне дослідження функціональної структури механізму захисту інформаційних прав і свобод людини і громадянина в Україні. Для досягнення мети було сформовано такі завдання: фрагментарно проаналізувати органи, які входять до механізму захисту прав людини та дослідити їх

функції саме у сфері захисту інформаційних прав і свобод людини.

Виклад основного матеріалу. Механізм захисту інформаційних прав і свобод людини і громадянина в Україні є досить складним і являє собою систему державних органів, які, реалізуючи свої повноваження, сприяють цьому захисту. Досліджуючи функціональну структуру даного механізму, логічним є, на нашу думку, зупинитися на функціях центральних органів державної влади, реалізація яких створює надійні гарантії реалізації інформаційних прав.

За лексичним значенням термін «функція» означає «обов'язок, коло діяльності, призначення, роль». Поняття «функція» використовується для характеристики певного кола діяльності, що виконується яким-небудь органом чи особою. Разом із тим цим поняттям оперують для позначення зовнішнього прояву властивостей якого-небудь предмета в певній системі відносин. Це значить, що функції органів державної влади залежатимуть від їх місця й ролі в певному суспільстві [15, с. 128]. Також функції можна визначити як певні напрями діяльності.

Перш за все, зазначимо, що всі функції центральних органів державної влади є законодавчо визначеними, що створює позитивні умови для їх реалізації та, з іншого боку, для притягнення до відповідальності за невиконання.

До системи центральних органів державної влади в Україні належать: орган законодавчої влади; глава держави; органи виконавчої влади; органи судової влади; органи місцевого самоврядування і контрольнаглядові органи.

Законодавчу владу здійснює *Верховна Рада України*.

Головними функціями Верховної Ради України є представницька, законодавча, установча, функція парламентського контролю. До функцій парламенту зараховують також фінансово-бюджетну, квазісудову та зовнішньополітичну, однак вони є похідними від чотирьох головних.

Пріоритетною функцією Верховної Ради України є законодавча. Складовою частиною цієї функції є законопроектна робота, а також проведення відповідних наукових досліджень, зокрема з проблем ефективності і розвитку законодавства, наукової експертизи законопроектів тощо [16, с. 108]. Нині ВРУ значно активізувала роботу в цій сфері, зокрема це пов'язано із подіям, які мали і мають місце останні декілька років на території нашої держави (Євромайдан-2013, події на території АР Крим (що спонукало до прийняття Закону «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» та на Сході України та ін.), оскільки відбуваються порушення як норм національного законодавства, не лише у сфері захисту прав людини, а також і міжнародного.

Іншою, не менш важливою, функцією Верховної Ради України є установча, але вона проявляється у формуванні органів виконавчої і судової влади, а також формуванню власних, парламентських структур тощо.

Політичну роль у діяльності Верховної Ради України відіграє парламентський контроль за дотриманням конституційних прав і свобод людини й громадянина та їх захист [17, с. 39].

Про нарощування уваги парламенту до контрольної функції свідчить рівень організації та проведення днів уряду та парламентських слухань з найактуальніших питань соціально-економічного розвитку держави та захисту конституційних прав і свобод громадян.

Про політичну функцію парламенту свідчить, зокрема, визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики у різноманітних сферах – культурній, економічній, інформаційній (проголошення курсу України на формування інформаційного суспільства, як приклад), та розгляд і прийняття рішення щодо схвалення програми діяльності Кабінету Міністрів, який також є частиною вищезазначеного механізму.

Щодо зовнішніх функцій, то вони проявляються у законодавчому визначенні засад зовнішніх зносин, зовнішньоекономічної діяльності, наданні згоди на обов'язковість міжнародних договорів України (наприклад, ратифікація Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля) та їх денонсацію тощо.

У сфері забезпечення основних прав і свобод громадян Верховна Рада України затверджує засади державної політики в цій галузі (інформаційні права як різновид), здійснює законодавче визначення прав і свобод людини і громадянина, гарантій цих прав і свобод; основних обов'язків громадян; статусу іноземців та осіб без громадянства, а вони, за деякими винятками, мають аналогічні права як і громадяни України; порядку застосування мов (досить важливе значення має визначення та закріплення мови інформації, яка надається споживачам, адже Україна є багатонаціональною державою, тому не може утискати права й інтереси національних меншин, які проживають на її території. Мова інформації визначається Законом «Про мови в Україні», іншими законодавчими актами України в цій галузі, міжнародними договорами та угодами, ратифікованими Україною, зокрема стаття 11. ЗУ «Про інформацію» [10, с. 59]); засад утворення і діяльності об'єднань громадян, що створюються з метою реалізації їх прав, засобів масової інформації та ін. [18, с. 216].

Верховна Рада України складається із депутатів, які створюють різні Комітети, а Законом «Про комітети Верховної Ради України» [19] визначено їх правовий статус, функції та організаційні основи діяльності для здійснення за окремими напрямками законопроектної роботи, підготовки і попереднього розгляду питань, віднесених до повноважень ВРУ, виконання контрольних функцій.

Для реалізації зазначених функцій комітети наділені відповідною компетенцією, яка зумовлена сферами, цілями і завданнями їх створення (наприклад, Комітет з питань прав людини, національних меншин і міжнаціо-

нальних відносин, серед повноважень окремо виділено додержання прав і свобод людини і громадянина, а також діяльність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини).

Наступним структурним елементом механізму захисту інформаційних прав і свобод людини і громадянина є *глава держави*.

Президент займає ключове місце в державному механізмі України. Згідно зі ст. 102 Конституції України [20], він є гарантом дотримання прав і свобод людини і громадянина.

Провідне місце у діяльності глави української держави займають ті напрями, які безпосередньо впливають з його сутності та ролі, – представницька та координаційна функції.

Президент наділений такими повноваженнями, які дають змогу ефективно підтримувати єдність і цілісність державної влади, функціонування усіх ланок державного механізму в режимі конституційної законності.

Президент України має досить велику кількість функцій, а у сфері захисту інформаційних прав і свобод людини і громадянина, на нашу думку, можна виокремити наступні: забезпечення національної безпеки, адже інформаційна виступає як її складова, ведення переговорів та укладання міжнародних договорів України; зупинка дії актів Кабінету Міністрів України з мотивів невідповідності Конституції з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності, оскільки вони можуть порушувати права людини і громадянина; підписання законів, прийнятих Верховною Радою України та накладення на них вето [20].

Оскільки права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, то й для Президента як глави держави це є безумовним пріоритетом. Саме на забезпечення основних прав і свобод громадян у підсумку спрямовані фактично усі повноваження глави держави, оскільки мають кінцевою метою благополуччя громадян, якомога повнішу реалізацію їх прав і свобод. У межах даної функції він вступає у безпосередні правовідносини з конкретними фізичними особами, уособлюючи при цьому державу в цілому: проводить зустрічі з громадянами під час робочих поїздок по Україні, через підрозділи свого Секретаріату здійснює прийом громадян і веде роботу з їх зверненнями.

З діяльністю щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина тісно пов'язана й інша функція Президента України – юрисдикційна, тобто вирішення конкретних юридичних справ [21, с. 56].

В умовах розбудови демократичної, правової держави суттєвого значення набуває контрольна функція Президента, яка впливає з його статусу як гаранта додержання Конституції.

Таким чином, з-поміж широкого кола повноважень Глави держави окремо можна зазначити ті, які є ключовими в механізмі захисту інформаційних прав і свобод людини і громадянина. Вони є законодавчо закріпленими і це створює позитивні підвалини для контролю за їх чітким виконанням.

Місце *виконавчої влади* у системі державної влади визначається, перш за все, метою її діяльності – забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина [22, с. 98] та функціонування механізму їх захисту.

Вищим у системі органів виконавчої влади є *Кабінет Міністрів України*, який є органом загальної компетенції, тому його об'єктні функції є численними і різноманітними. Серед них можна відзначити політичну, економічну, бюджетну, гуманітарну, екологічну, забезпечення прав і свобод людини і громадянина, адміністративно-організаційну, забезпечення державного суверенітету і національної безпеки [18, с. 220].

Конституційне проголошення людини вищою соціальною цінністю обумовлює пріоритетність забезпечення прав і свобод людини і громадянина у діяльності Кабінету Міністрів України. У межах цієї функції уряд втілює в життя закони, що закріплюють основи правового статусу особи, оскільки саме він і є визначальним при гарантуванні певних прав і свобод людини і громадянина. Наприклад, право на доступ до екологічної інформації є природним та невід'ємним, тобто особою не можна позбавити його. А якщо особа обіймає посаду в органі державної влади, у зв'язку з цим має доступ до конфіденційної інформації (для службового користування, зокрема), то, при звільненні з цієї посади, особа позбавляється даного права. Адміністративно-організаційна функція уряду полягає у спрямуванні і координації роботи Ради міністрів Автономної Республіки Крим, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій; забезпеченні виконання Конституції, законів, актів Президента і Кабінету Міністрів України; контролі за поточною діяльністю органів виконавчої влади.

Усі центральні органи виконавчої влади є загальнодержавними органами спеціальної компетенції, які реалізують державну політику у відповідній галузі. Вони узагальнюють практику застосування законодавства з питань, що належать до їх компетенції, розробляють пропозиції про вдосконалення законодавства та в установленому порядку вносять їх на розгляд Президентів України, Кабінету Міністрів України. У межах своїх повноважень центральні органи виконавчої влади організовують виконання актів законодавства, здійснюють систематичний контроль за їх реалізацією.

Центральний орган виконавчої влади у процесі виконання покладених на нього завдань взаємодіє з іншими центральними і місцевими органами державної виконавчої влади, органами Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, а також з відповідними органами інших держав [23, с. 100].

Судова влада реалізується в Україні виключно судами, які здійснюють правосуддя.

Основними функціями судової влади в Україні є здійснення правосуддя – цивільного, господарського, адміністративного і кримінального. На важливість цих функцій вказує і назва відповідного розділу Конституції України – «Правосуддя». Тобто судова влада,

передусім, асоціюється з правосуддям, що відображає сутність і зміст судової влади та призначення судів у суспільстві і державі.

Водночас функції судової влади не обмежуються виключно функціями правосуддя. Вони є багатограними і різноманітними.

Функції судової влади – це напрями і види діяльності судів у межах і порядку, передбачених Конституцією, законами та іншими нормативно-правовими актами України.

Судочинство здійснюється Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції.

Зупинимося детальніше на функціях судів загальної юрисдикції, тобто на основних напрямках та видах діяльності судів загальної юрисдикції з метою розгляду й вирішення справ у сфері цивільного, господарського, адміністративного та кримінального правосуддя, що здійснюється виключно судами на підставах, у межах та порядку, які передбачені Конституцією України та законами.

Як загальновідомо, то за правопорушення різного виду винна особа притягується до відповідальності. Наприклад, адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері конфіденційної інформації, яка є одним із об'єктів інформаційних правовідносин, була встановлена Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 11 травня 2004 року, який надав правове підґрунтя для встановлення адміністративної відповідальності за вчинення ряду правопорушень у сфері інформаційної безпеки, зокрема: ст. 195-5, 212-5 та ст. 212-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення [13, с. 14].

Разом із тим Кримінальним Кодексом України передбачена відповідальність за протиправне збирання та навмисне розголошення комерційної таємниці, і це робить неприпустимим довільне оголошення власником інформації комерційною таємницею, адже за такого випадку криміналізація дій з такою інформацією визначається приватними особами [24, с. 22].

Також окремо зазначимо, що гарантії інформаційних особистих немайнових прав містяться в нормах цивільного права. Ст. 302 Цивільного кодексу України [25, ст. 302] повністю присвячена праву на інформацію. Фізична особа має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію. Тобто, порушення даної норми є підставою для притягнення до відповідальності та участі судів у вирішенні конкретної справи.

Кожному гарантується захист його прав, свобод та інтересів у розумні строки незалежним, безстороннім і справедливим судом, утвореним відповідно до закону [26].

Функції та повноваження судів загальної юрисдикції визначають діяльнісні характеристики судової влади загалом [16, с. 368].

Іншим органом в системі судів України є Конституційний Суд України. Сутність і зміст Конституційного Суду України, його призначення у суспільстві та державі визначають його функції.

Перш за все, варто наголосити на тому, що функція захисту прав і свобод людини і

громадянина Конституційним Судом ні в Конституції України, ні в Законі «Про Конституційний Суд України» прямо не передбачена.

Здійснення захисту прав і свобод людини впливає з інших положень Закону, зокрема з тих, що регулюють завдання Конституційного Суду України: гарантувати верховенство Конституції України на всій території держави (ст. 2 Закону «Про Конституційний Суд України» [28]). Відомо, що норми про права і свободи людини і громадянина включені до Основного Закону. Таким чином, забезпечуючи верховенство Конституції, Конституційний Суд забезпечує реалізацію і тих її норм, що стосуються прав і свобод людини.

Такі повноваження випливають зі змісту присяги судді Конституційного Суду України, глав 12 та 13 Закону.

Об'єктами діяльності Конституційного Суду України є основи конституційного ладу України; конституційно-правовий статус людини і громадянина; форми безпосередньої демократії; основні засади організації та діяльності органів державної влади і органів місцевого самоврядування. Результатом розгляду Судом конкретної справи є прийняття рішень і висновків. Тобто функції Конституційного Суду України у механізмі захисту інформаційних прав і свобод людини і громадянина в Україні проявляються у розгляді конкретних конституційних подань та звернень, суть яких полягає у тлумаченні конституційних норм щодо прав людини та громадянина, зокрема.

Таким чином, Конституційний Суд України займає досить важливе місце в механізмі захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина в Україні. Більшість прийнятих ним за час своєї діяльності рішень так чи інакше стосується забезпечення прав людини. Сам факт існування такого органу конституційного контролю і Україні значною мірою дисциплінує органи державної влади, змушує їх діяти відповідно до законодавства України, спрямовуючи свою діяльність на забезпечення та захист прав і свобод людини і громадянина.

Як було зазначено вище, законодавчий процес відбувається постійно і зводиться не лише до діяльності ВРУ, а також і до нормотворчої діяльності Президента України.

Так, відповідно до Указу Президента України № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» передбачається проведення низки реформ, які стосуватимуться і судової влади.

Метою судової реформи є реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів задля практичної реалізації принципів верховенства права і забезпечення кожному права на справедливий судовий розгляд справ незалежним та неупередженим судом. Реформа має забезпечити функціонування судової влади, що відповідає суспільним очікуванням щодо незалежного та справедливого суду, а також європейській системі цінностей та стандартів захисту прав людини [29], оскільки Україна після проголошення незалежності задекларувала євроінтеграційний напрям зовнішньої політики. І, зазначимо, що певні кроки у цьому напрямі

було зроблено: наприклад, підписання Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і європейськими Співтовариствами та їх державами-членами, Угоди про партнерство та співробітництво Україна-ЄС, Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом тощо.

Також у цій Стратегії закріплено, що головною передумовою її реалізації є суспільний договір між владою, бізнесом та громадянським суспільством, де кожна сторона має свою зону відповідальності. Тобто лише у взаємодії державних органів між собою, а також держави, в особі її органів, і людини та громадянина і відбуватиметься максимально ефективно функціонування механізму захисту інформаційних прав і свобод людини і громадянина.

Відповідно до Конституції України в Україні визнається і гарантується *місцеве самоврядування*.

За положеннями Європейської хартії місцевого самоврядування [30], основні повноваження місцевого самоврядування встановлюються Конституцією або Законом. В Україні вони закріплені у загальному вигляді у ст.143 Основного Закону, а їх деталізація міститься у Законі «Про місцеве самоврядування в Україні», Положенні про загальні збори громадян за місцем проживання в Україні, а також у галузевому законодавстві – «Про транспорт», «Про освіту», у Земельному, Лісовому, Водному кодексах України та інших правових актах.

Можна визначити, що функції місцевого самоврядування – це основні або кардинальні, пріоритетні та постійні напрями і види його здійснення, передусім щодо реалізації природного права людини і громадянина на місцеве самоврядування, тобто гарантованого державою права та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [31].

Органи місцевого самоврядування покликані забезпечити реалізацію прав людини і громадянина у межах закону здійснювати регулювання й управління суттєвою часткою суспільних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення. Як одна із основ конституційного ладу місцеве самоврядування дає змогу демократизувати апарат управління, ефективно вирішувати місцеві питання й забезпечувати врахування інтересів територіальних колективів під час проведення державної політики, оптимально поєднувати інтереси і права людини та інтереси держави.

Поділяємо позицію науковця про те, що місцеве самоврядування є вагомим і значимим елементом громадянського суспільства, адже лише воно здатне забезпечити самоорганізацію громадян, яка є основою складової концепції громадянського суспільства. Крім того, система місцевого самоврядування потрібна, щоб «авторитетно визначити, які по-

слуги та регулювання потрібні людям у конкретних районах, щоб люди в даному районі отримували те і тільки те, що їм потрібно». Також в умовах громадянського суспільства повинна бути зведена до мінімуму централізація влади. Система місцевого самоврядування сприяє утвердженню таких демократичних цінностей, як активна громадська участь та плюралізм, реалізація та захист прав людини та громадянина [32].

Вагоме місце у механізмі захисту інформаційних прав і свобод людини в Україні займає *прокуратура*.

Поняття «функція прокуратури» розуміється як прокурорська діяльність, вид прокурорської діяльності. У літературі часто вживається як рівнозначне терміну «функції прокуратури» поняття «напрямок прокурорської діяльності».

Функції прокуратури можна поділити на наглядові та ненаглядові, а враховуючи їх законодавче закріплення – на ті, які передбачені у Законі України «Про прокуратуру» та Конституцією України.

У Конституції закріплено основи діяльності прокуратури, а в Законі їх деталізовано, тому в загальному вигляді їх можна звести до таких (у сфері захисту інформаційних прав і свобод):

- представництво інтересів громадянина в суді у випадках, визначених законом;

- нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, оскільки саме вони і можуть порушувати інформаційні права і свободи, наприклад, через ненадання інформації особі, яку притягують до відповідальності (це не стосується інформації, яка може бути конфіденційною, але також має місце навмисне віднесення публічної інформації до такого виду);

- нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян [33, с. 128].

Варто зазначити, що характер внутрішніх і зовнішніх функцій прокуратури, окрім загального врегулювання у Конституції України та Законі «Про прокуратуру», більш детально висвітлено в наказах Генерального прокурора, які ми з вами і будемо вивчати згодом.

Забезпечення прав і свобод громадян неможливе без такого інституту, яким є *адвокатура*.

Адвокатура – це правова інституція, яка виконує важливу суспільну функцію, що полягає в захисті прав, свобод та законних інтересів громадян. В Україні право на захист є конституційним принципом. Роль адвокатури в забезпеченні цього права та її основні завдання викладені в розд. II Конституції України, присвяченому правам, свободам і обов'язкам людини й громадянина. Діяльність адвокатури регламентовано Конституцією України, Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», іншими законодавчими актами України та статутами адвокатських об'єднань.

Генеральне визначення адвокатури і її функцій дано у ст. 59 Конституції Украї-

ни: «для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура» [30].

Отже, резюмуємо, що механізм захисту інформаційних прав і свобод людини і громадянина в Україні є досить складним і являє собою систему державних органів, які, реалізуючи свої повноваження, сприяють цьому захисту. Функціональна структура даного механізму проявляється у функціях центральних органів державної влади, реалізація яких створює надійні гарантії реалізації інформаційних прав. До системи центральних органів державної влади в Україні належать: орган законодавчої влади; глава держави; органи виконавчої влади; органи судової влади; органи місцевого самоврядування і контрольнонаглядові органи. Всі ці органи в своїй сукупності і створюють надійні підвалини для існування і функціонування механізму захисту інформаційних та інших прав і свобод людини і громадянина в Україні. Незважаючи на те, що захист прав людини не є основним повноваженням того чи іншого органу (Конституційний Суд, наприклад), дана функція впливає опосередковано із його діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Колодій А.М. Загальна теорія держави і права : [навч. посібн.] / А.М. Колодій, В.В. Копейчиков, С.Л. Лисенков та ін. ; за ред. В.В. Копейчикова. – К. : Юрінком Інтер, 2001. – 320 с.
2. Копейчиков В.В. Правознавство / В.В. Копейчиков. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 748 с.
3. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посібник. Вид. 9-те, зі змінами. – Львів : Край, 2007. – 192 с.
4. Скаун О.Ф. Теорія права і держави : [підручник] / О.Ф. Скаун. – [2-ге видання]. – К. : Алерта; ЦУЛ, 2011. – 520 с.
5. Тацій В., Тодика Ю. Проблеми розвитку науки конституційного права України / В. Тацій, Ю. Тодика // Право України. – 1994. – № 10.
6. Ліпкан В.А. Консолідація інформаційного законодавства України : [монографія] / В.А. Ліпкан, М.І. Дімчогло / за заг. ред. В.А. Ліпкана. – К. : ФОП О.С. Ліпкан, 2014. – 416 с.
7. Ліпкан В.А. Інкорпорація інформаційного законодавства України : [монографія] / В.А. Ліпкан, К.П. Череповський / за заг. ред. В.А. Ліпкана. – К. : ФОП О.С. Ліпкан, 2014. – 408 с.
8. Баскаков В. Інформація з обмеженим доступом: поняття та ознаки / В. Баскаков // Актуальні проблеми державотворення : матеріали науково-практичної конференції (Київ, 28 червня 2011 р.). – К. : ФОП Ліпкан О.С., 2011. – С. 47-49.
9. Залізник В.А. Міжнародно-правове регулювання права на інформацію / В.А. Залізник // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – № 8. – С. 69-72.
10. Рудник Л.І. Право на доступ до інформації : дис... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Національний університет біоресурсів і природокористування України / Людмила Іванівна Рудник. – К., 2015. – 247 с.
11. Логінов О.В. Адміністративно-правове забезпечення інформаційної безпеки органів виконавчої влади : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес ; фінансове право ; інформаційне право» / О.В. Логінов ; Нац. акад. внутр. справ України. – К., 2005. – 20 с.
12. Череповський К.П. Інкорпорація інформаційного законодавства України : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес ; фінансове право ; інформаційне право» / К.П. Череповський ; Запоріж. нац. ун-т. – Запоріжжя, 2013. – 19 с.
13. Стоєцький О.В. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері інформаційної безпеки України : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес ; фінансове право ; інформаційне право» / О.В. Стоєцький. – К., 2013. – 20 с.
14. Цимбалюк В.С. Інформатизація державного управління і національна безпека України / Р.А. Калюжний, В.С. Цимбалюк // Розбудова держави. – 1993. – № 8. – С. 56-64
15. Теліпка В.Е. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» [Текст] : наук.-практ. комент. / В.Е. Теліпка ; за ред. проф. Молдована В.В. – К. : Центр учбової л-ри, 2011. – 526 с.
16. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України : [підруч.] / за заг. ред. проф. В.Л. Федоренка. – [4-те вид., переробл. і доопр.]. – К. : Вид-во Ліра-К, 2012. – 576 с.
17. Барабаш Ю.Г. Контрольна функція вищого представницького органу України / Ю.Г. Барабаш // Вісник прокуратури. – 2003. – № 3. – С. 39-43.
18. Ярмаши О.Н. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні : [підруч.] / О.Н. Ярмаши, В.О. Серьогін. – Харків : Вид-во Національного ун-ту внутр. справ, 2002. – 653 с.
19. Про комітети Верховної Ради України : Закон України від 04 квітня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 19. – Ст. 134
20. Конституція України від 26 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
21. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні : [підруч. для студентів вищих навчальних закладів] / За ред. С.Г. Серьогіної. – Х. : Право, 2005. – 256 с.
22. Кириченко В.М. Теорія держави і права: модульний курс : [навч. посібник] / В.М. Кириченко, О.М. Куракін. – К. : Центр навчальної літератури, 2010. – 264 с.
23. Багмет М.О. Історія та практика державного управління і місцевого самоврядування в Україні / М.О. Багмет, В.М. Смельянов. – Миколаїв : Видавництво МДГУ, 2006. – 292 с.
24. Кормич Б.А. Організаційно-правові основи політики інформаційної безпеки України : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Борис Анатолійович Кормич. – Х., 2004. – 31 с.
25. Цивільний кодекс України : за станом на 19 січня 2013 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2013. – С. 158.
26. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 07 липня 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 41-42, № 43, № 44-45. – Ст. 529.
27. Погорілко В.Ф. Конституційне право України [Текст] : підручник / За заг. ред. В.Л. Федоренка. – 4-те вид., перероб. і доп. – К. : Видавництво Ліра-К, 2012. – 576 с.
28. Про Конституційний Суд України : Закон України від 16 жовтня 1996 р. // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 49. – Ст. 272.
29. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>.
30. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
31. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
32. Сопілко І.М. Органи місцевого самоврядування в системі забезпечення прав і свобод людини і громадянина / І.М. Сопілко // Юридичний вісник. – 2010. – № 3(16). – С. 92-95.
33. Курочка М.Й. Прокурорський нагляд в Україні : [підручник] / М.Й. Курочка, П.М. Каркач. – Луганськ, 2004. – 424 с.